

Krádeže zemědělských plodin se zaměřením na krádeže cukrové řepy

THEFT OF AGRICULTURAL CROPS WITH FOCUS ON THEFT OF SUGAR BEET

Josef Smolík – Policejní akademie České republiky v Praze

Krádeže zemědělských plodin jsou v Česku poměrně běžné, týkají se především česneku, cibule, hroznů, meruněk či máku. Krádeže v zemědělském sektoru se týkají i balíků sena, případně zemědělské techniky. Velký vliv na počet těchto trestných činů (někdy se definují jako „polní krádeže“) má především cena zemědělské plodiny, která se často odvíjí i od objemu celkové sklizně. Tento článek se zaměřuje na definování krádeží zemědělských plodin, a uvedení jednotlivých případů trestné činnosti v kontextu krádeží cukrové řepy. Přestože jsou krádeže bulev cukrové řepy ojedinělé, i u nás existují tyto případy. Článek se také zaměřuje na preventivní opatření u krádeží tohoto typu.

Kriminalita a krádeže zemědělských plodin v ČR

Kriminalita je negativním jevem, který ohrožuje harmonický vývoj společnosti (1). V kontextu pěstování a zpracování zemědělských plodin lze konstatovat, že existují výrazné rozdíly, které se týkají krádeží jednotlivých zemědělských plodin (zelenina, ovoce, okopaniny atp.). Krádeže (z hlediska celkové kriminality jsou krádeže nejčastějším trestným činem) zemědělských plodin jsou v Česku dlouhodobým problémem malých zemědělců, zemědělských družstev i velkých zemědělských podniků. K typickým plodinám, které jsou v zájmu jednotlivých pachatelů či přímo organizovaných skupin, patří například česnek, cibule, meruňky či hrozny. Primárním objektem těchto trestných činů jsou vlastnické vztahy a majetek, ve velké většině případů bývá hlavním cílem pachatele vlastní obohacení, případně poškození majetku cizího (např. poškození či znehodnocení plodin) (2).

Obr. 1. Cukrová řepa ukradená v Katusicích 26. 10. 2021 na převážném vozíku za osobním autem (foto: Policie ČR)

Poměrně komplikovanou záležitostí je určit dynamiku této trestné činnosti. Podstatnou roli sehrává i míra latence, kdy nedojde k ohlášení trestného činu. Latentní kriminalita (trestný čin se stal, ale nebyl nahlášen) relativizuje údaje i o tomto specifickém druhu kriminality. Důvodem pro neohlášení této trestné činnosti může být například: obtížnost objasnění trestného činu, zanedbatelná výše způsobené škody, nedůvěra ve vyšetřovací orgány atp. Míra latence je zpravidla vyšší u méně závažných majetkových trestných činů než u některých druhů závažnější majetkové kriminality (2, 3). Jedná se právě o drobné krádeže zemědělských plodin.

Krádeže cukrové řepy

Krádeže cukrové řepy v Česku jsou výjimečnou záležitostí, což je způsobeno značným objemem i váhou bulev. Pro zloděje jsou bulvy cukrové řepy využitelné v omezené míře, pouze v podobě krmiva pro domácí zvířata. Z důvodu komplikovaného zpracování cukrové řepy na další produkty nelze předpokládat, že by tyto ojedinělé krádeže byly k jiným účelům.

Obecně lze konstatovat, že trestné činy týkající se krádeží zemědělských plodin nejsou mediálně zajímavé, což se týká nejenom informování o těchto činech, ale i o případných preventivních opatřeních (3). Média se zaměřují primárně na delikty, které mají potenciál zaujmout publikum (jedná se především o násilnou trestnou činnost), což se v zemědělství týká pouze sezonních krádeží a konfliktů (např. v minulých letech média informovala o konfliktech při samosběru jahod či zeleniny).

O ojedinělých krádežích cukrové řepy informují spíše regionální média, což je případ z Brumovic, kde pachatel v roce 2009 odcizil 30 t cukrové řepy v hodnotě 22 tis. Kč, kterou následně prodal za částku 7 tis. Kč (4).

Další z medializovaných případů ohledně krádeže cukrové řepy se stal v Královéhradeckém kraji v roce 2010, kdy se při nakládce cukrové řepy do fronty automobilů zařadil automobil neznámého pachatele, který z místa odvezl přibližně 25 t cukrové řepy, přičemž způsobil škodu asi 25 tis. Kč (5).

Jedna z posledních krádeží se uskutečnila v říjnu roku 2021, kdy policisté z Obvodního oddělení Bělá pod Bezdězem, zajistili pachatele krátce po krádeži v obci Katusice na Mladoboleslavsku. Pachatel přistavil k poli vozidlo s přívěsem a pokusil se zcizit 3 000 kg cukrové řepy. Celkový odhad případné způsobené škody činil asi 3 000 Kč, což znamenalo, že muži po zadržení byla udělena pouze bloková pokuta (přestupek proti majetku) (6). Důvodem byla výše finanční částky, která nespĺňovala kritérium 10 000 Kč, aby se jednalo o trestný čin krádeže. I když

vidovaných případů není velké množství, což může souviset s již výše uvedenou latencí, lze konstatovat, že objasňenost je poměrně vysoká.

Prevence krádeží zemědělských plodin

Významnou roli u krádeží zemědělských plodin sehrávají jednotlivá preventivní opatření. U krádeží cukrové řepy se jedná především o tzv. *situační prevenci*, která se realizuje v případě samotné sklizně. Souvisejícími kriminogenními faktory ovlivňující nízké počty těchto trestných činů mohou být: zvýšená námaha, kterou pachatel musí při činu vynaložit (například naložení), zvýšení rizika, že bude dopaden (např. kamerový systém, hlídky) a snížení zisku (jako krmná plodina je cukrová řepa srovnatelná s řepou krmnou, jejíž cena je 3 Kč·kg⁻¹).

Preventivní opatření u krádeží zemědělských plodin v sobě spojují prvky osobní ostrahy s technickým zabezpečením osevních ploch cukrové řepy (2, 3).

Při ochraně zemědělských plodin lze využít kromě finančně náročných hlídek bezpečnostních agentur i *drony* (které lze využít i k jiným účelům), ale i kamerové systémy či kamerové pastě. Drony jsou ideálním prostředkem, ať již z ekonomického (nízké náklady), či logistického hlediska (poměrně snadné ovládání), při pozorování a kontrole rozsáhlých prostorů (7). Provoz dronů reguluje v současnosti Doplněk X leteckého předpisu L2, nicméně v následujících dvou letech dojde k postupnému přejímání a implementaci evropského regulačního rámce (8). Využitelné může být kvalitnější osvětlení zemědělských ploch, zabezpečení přístupových cest atp.

Podstatnou roli sehrává i prevence tohoto typu kriminality, která se zaměřuje především na předcházení trestné činnosti, což může kromě výše uvedených prvků zajištění proti krádežím být realizováno i formou vysvětlujících kampaní, které by měly být zacílené, plánovité, koordinované a komplexní (v kontextu příčin a podmínek kriminality tohoto typu). V případě krádeží zemědělských plodin se jedná především o již zmíněnou situační prevenci, kdy lze předpokládat, že tato trestná činnost se odehrává v konkrétním časovém období (sklizeň) a na určitém místě. To samozřejmě snižuje náklady na výše uvedená opatření. Komplementární složkou je i represe, která se týká samotných postihů této trestné činnosti (1). Tato trestná činnost směřující k obohacení pachatele (viz příklady výše) je řešena podle § 205 platného trestního zákoníku.

Z hlediska struktury kriminality v České republice se krádež považuje za vůbec nejčastější trestný čin, nicméně krádeže zemědělských plodin jsou sezónní a ojedinělé (9). Z hlediska trestního práva se výše škody musí pohybovat v minimální částce 10 000 Kč. V případech nižší částky se krádež projednává s pachatelem jako přestupek.

Vzhledem k obtížnému naložení a převozu kradené cukrové řepy lze také uvažovat o profesionalitě pachatele či organizovaných zločineckých skupin (z hlediska vybavení vhodným nakladačem či nákladním automobilem).

Obecně lze konstatovat, že v posledních letech se situační prevence odvíjí především pod vlivem rozvoje technických a monitorovacích prostředků. Bezpečnostní opatření v rámci situační prevence mohou přispět k odhalení pachatele a k získání důkazních prostředků (9). Co je však podstatné, je již samotná informace, že osevní plochy jsou monitorované, což pachatele může odradit. Z hlediska represivní strategie je evidentní,

Obr. 2. Krádež cukrové řepy na Slovensku (foto: Polícia SR)

že majetková trestná činnost v podobě krádeží bulev cukrové řepy se pachatelům (především organizovaným skupinám) nemusí vyplatit (z hlediska rizika, nákladů a zisku). I proto budou jiné plodiny i nadále v popředí těchto „zemědělských krádeží“.

Závěr

Tento článek se zaměřil na krádeže zemědělských plodin, které jsou v Česku poměrně běžnou trestnou činností. Na druhou stranu lze konstatovat, že krádeže bulev cukrové řepy jsou poměrně ojedinělé. Byly hodnoceny důvody, proč tomu tak je, ale také možná preventivní opatření (bezpečnostní opatření vyplývající ze situační prevence při sklizni cukrové řepy) a kriminogenní souvislosti (cena, objemnost, omezená využitelnost cukrové řepy).

Souhrn

Tento článek diskutuje krádeže zemědělských plodin v České republice. V textu jsou zmíněny i krádeže cukrové řepy, což jsou případy, které jsou neobvyklé, nicméně se v Česku již vyskytly. Text představuje nejenom diskusi ohledně § 205 Trestního zákoníky v kontextu krádeží cukrové řepy, ale zaměřuje se i na preventivní opatření. K čemu mohou pachatelé krádeží cukrové řepy tuto plodinu použít? Proč jsou krádeže cukrové řepy ojedinělé?

Klíčová slova: cukrová řepa, krádeže, trestná činnost, prevence.

Literatura

1. DIANIŠKA, G. ET AL.: *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 2. vyd., 351 s.
2. KUČHTA, J. ET AL.: *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck, 2005, 544 s.
3. TOMÁŠEK, J.: *Kriminologie*. Praha: Grada Publishing, 2010, 214 s.
4. KŮS M.: Zloděj řepy dostal od policie účet. *Opavský deník*, 2009, [on-line] <https://opavsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/zlodej-repy-dostal-od-policie-ucet-20090212.html>, cit. 4. 2. 2022.
5. *Krádež cukrové řepy*. Policie ČR, 2010, [on-line] <https://www.policie.cz/clanek/kradez-cukrove-repy.aspx>, cit. 4. 2. 2022.
6. *Odcizil cukrovou řepu, ale nestačil s ní z místa odjet*. Policie ČR, 2021, [on-line] <https://www.policie.cz/clanek/odcizil-cukrovou-repu-ale-nestacil-s-ni-z-mista-odjet.aspx>, cit. 4. 2. 2022.
7. STOJAR, R.: Bezpilotní prostředky a problematika jejich nasazení v soudobých konfliktech. *Obrana a strategie*, 16, 2016 (2), s. 5–18.
8. RECHTIK, M.; ONDRUŠEK, J.; ŠÍŘINEK, T.: Hrozby vyplývající z použití doručovacích dronů v České republice. *Bezpečnostní teorie a praxe*, 27, 2021 (4), s. 3–21.
9. GRIVNA, T. ET AL.: *Kriminologie*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 536 s.

Smolík J. Theft of Agricultural Crops with Focus on Theft of Sugar Beet

This article discusses the theft of agricultural crops in the Czech Republic; it also mentions the theft of sugar beet, which is unusual but has occurred in the Czech Republic. The text not only presents a discussion on Section 205 of the Criminal Code in the context of sugar beet theft, but also focuses on preventive measures. What can the thieves use this crop for? Why is sugar beet theft rare?

Key words: sugar beet, theft, crime, prevention.

Kontaktní adresa – Contact address:

doc. PhDr. Josef Smolík, Ph.D., MBA, LL.M. – Policejní akademie ČR v Praze, Fakulta bezpečnostního managementu, Lhotecká 559/7, P. O. Box 54, 143 01 Praha 4, Česká republika, e-mail: smolik@polac.cz